

František Teplý, archivář v. v.:

Poslední rodu Lipovských z Lipovic v Čechách.

Člověk obyčejně želí toho, co ztratil a čeho si prve nevážil. Čech v cizině své vlasti a přemnoží i svého náboženství. Když v Rakousku za éry Bachovy četní našinci opustili rodnou zemi, část jich přejela moře, hledajíc lepší existenci v Unii, v různých státech: Illinois, Nebraska, Missouri a j., kde už po r. 1848 jejich přátelé našli nový domov. Do Missouri k městu St. Louis se táhli nejvíce Chodové z Domažlicka, krajani jejich Klatováci ze Švihovska — většinou řemeslníci, nádeníci, méně rolníci. Začátky jejich v Americe neuvtvářely se nijak růžově, jak očekávali. Přišli sem bez groše — a tak život jejich v novém světě aspoň na počátku byl nepřetržitá lopota a strádání. Houževnatostí, kterou imponovali, překonali všecko. Čeští kolonisti při neznalosti angličtiny připadali si jako sirotci — také s pláčem zdaleka o nedělních se scházeli a sjížděli do městských středisk: Chicago, Omaha, St. Louis a ti, kdož neodložili víru, hlavně ženy, docházeli k bohoslužbám, želíce, že při nich nikdo k nim nepromluví sladkou mateřštinou. Až najednou mezi nimi se objevil — první missionář, muž prostředních let, štíhlé postavy, elegantního vystupování, mnohojazyčník (mluvil plyně 6 řečí) P. Jindřich Lipovský.¹⁾ Příjemným jednáním, v St. Louis prvním kázáním o staré vlasti a o staré víře katolických Čechů získal rázem srdce všech. Ani ta okolnost, že je urozenec, rodu baronského, když vyšla najevo, mu srdce Čechů neodvrátila, ač většina z nich ze známých příčin ke členům vrchnostenských rodin nijak nelnula. V St. Louis vydržel Lipovský od r. 1850—1857.

Jindřich Lipovský narodil se podle křestní matriky Kosové Hory u Sedlčan 5. XII. 1827 jakožto nejmladší syn z otce Václava Erasma Lipovského z Lipovic (* 1. VI. 1782, † 6. IV. 1847) a z matky Jindřišky Josefy baronessy Otilienfeldovy (* 7. X. 1787, † 19. VII. 1871). Sňatku jejich bylo požehnáno 2. VI. 1812 a jejich manželství bylo obdařeno osmi dětmi: 1. Jindřich Josef Řehoř * 13. III. 1813,

¹⁾ V Polsku na statku Hucisko žijí potomci Emanuela Lipovského (* r. 1763 na Řečici na Moravě, † 27. III. 1827, jako c. k. resident v Krakově) a nazývají se linií »Polskou« baronů Lipovských. Srov. ref. Ms. o práci Josefa Pilnáčka, Genealogie Lipovských z Lipovic, ČRS. IX.—X., str. 30.

† 11. I. 1815; 2. Karolina Teresie Eleonora * 29. IV. 1814, provdána 8. VIII. 1839 u Maltézů v Praze za Františka barona Trautenbergu, † 1875; 3. Vilém Josef * 9. X. 1815, † 30. V. 1816; 4. Eleonora Aloisie * 23. VI. 1817; 5. Marie Teresie Tekla * 23. IX. 1818, † 18. VIII. 1820; 6. Leopoldina * 6. X. 1821, † téhož dne; 7. Josef * 5. II. 1825, stal se rakouským generálem a oženil se s Louisou Weisovou z Finkenau; syn jejich Ferdinand zemřel r. 1863 jako dítě. 8. Jindřich * 5. XII. 1827, † 6. IV. 1894. Rodina netěšila se zvláštnímu blahobytu; Václav Lipovský, otec četné rodiny, přijal za věno samotné Stětkovice, jeden z nejmenších velkostatků v české zemi, měřící pouze 725 jiter. Jindřicha připravoval do studií místní farář a pak byl dán do piaristického konviktu v Praze, kdež vystudoval i filosofii. Nato vstoupil do Jesuitského řádu, poslán jako novic do kolleje ve Stýrském Hradci. Tu se zejména připravovali Jesuiti k zámožným missiím; patrně i Jindřich. R. 1846 však pro neshody s rektorem opustil Jesuity a odešel do kněžského semináře v Solnohradě; ale odtud jej odvedl rok 1848 na vojenské pole. Jako kadet českého pluku Paumgarten (č. 21) bojoval v Itálii v bitvě u Navary a Mortary, r. 1849 stal se poručíkem téhož pluku. Již. r. 1850 opustil vojenskou kariéru a odejel do Ameriky, kdež biskup v St. Louis přijal Lipovského do kněžského semináře řečeného Coronadolet. Prve nežli byl vysvěcen na kněze (r. 1852) poručil mu biskup redakci německého katolického listu Herold des Glaubens, který řídil i když se stal kaplanem při německé faře Maria della Victoria na 3. ulici v témž městě. Jako kaplan stýkal se často s Čechy, zejména i krajany od Klatov Ant. Sudou († 1891) a právníkem Ant. Neustadtem (* 3. III. 1823 v Ml. Boleslavi), redaktorem hojně odbíraného Pozoru Amerického, kterýž za nového redaktora Jos. Elise z Příbramě přezván Občanskými listy; ale již r. 1872 zanikl.

Lipovský pečoval o duchovní potřeby Čechů usilovně. Psal novému biskupu J. V. Jirsíkovi do Č. Budějovic o českého kněze do St. Louis a tak přišel, ovšem dost pozdě, do Ameriky slavný a milý kněz Josef Hesoun, kays. kaplan v Jiníně u Strakonice, vyučoval v soukromém bytě české děti neoboznenství a domlouval krajanům, aby se seskupili v nboženskou českou obec a zařídili českou farní osadu v St. Louis. Pro myšlénku získal osadníky a to hlavně vlasteneckou řečí, kterou promluvil při prvním přijímání Těla Páně českých svých školáčků v kostele Panny Marie Vítězné. Přes všechny překážky — a neměl jich málo — s 200 dollarů počal Lipovský na slib kanovníka pražského Václava Pešiny, že ho a jeho Čechy neopustí, stavěti první český kostelíček sv. Jana Nep. v Americe na osadním pozemku na rohu ulic Soulard a Rosatti (nyní XI. avenue) — kostelík pouze dřevěný a ještě — na dluh. Byla to obyčejná budova o 6 oknech s pavlačovým vchodem a se zvonící, podobnou našim hasičským lešením, o jednom zvonci. Od presbytáře vybíhala perut stavenička pro školu, byt učitele; za sakristií skromný byt pro kněze a oadní síň pro spolky a jejich schůze. R. 1855 20. IV. sloužil «náš pater Lipovský v tomto kostelíčku první mši sv. za účasti všech Čechů — i svobodáři přišli — kázal po evangeliu tak, že jedno oko nezůstalo suché a jedno srdce tvrdé; byl to okamžik, na který nelze zapomenout — slovem tenkrát po nejprve v cizině cítili jsme se šťastní» (korespondence p. Nečady). Dne 16. května v den osadní pouti, k níž připutovali čeští farmáři z dálky i sta mil, měl v kostelíčku primici potom vyhlášený missionář americký de Smett, přítel Lipovského. Za učitele přijala osada Františka Peška, rodáka z kláštera Sázavy (u Benešova): ten zastával i službu varhaníka, učil českému zpěvu nejen pro kostel, ale i pro zábavy rostoucích Čechů v St. Louis a okolí (na 10.000 hlav). Působením Peškovým a Lipovského vystěhovalci těchto končin zachovali si národnost a víru v hojnější míře než jinde po Unii. Další práci Hesounovou, redaktora H. Dostala a čas. Hlasu české osadě v St. Louis připadlo prvenství dokonalosti a vytrvalosti ve všem dobrém mezi americkými Čechy a náleží jí až doposud. Činnost Lipovského však neměla se omeziti na jedno místo. Zajížděje k vystěhovalcům do jiných končin, cítil, že na

všechno jeden, dva, ani to kněží nestačí; proto r. 1857 rozloučil se se St. Louis a v lednu nastoupil cestu domů. Objel nejen členy své rodiny, ale v první řadě biskupy české, jež dovedl přesvědčit, že nutno nejenom poslat nové kněze do Unie, ale starati se i o dorost. Dobře se mu podařila; vrátil se do Ameriky a sice do Filadelfie k biskupu svaté pověsti J a n u N. N e u m a n o v i, svému krajanu z Prachatic, od něhož přijal faru v témž městě Filadelfii. R. 1860 poslal americký episkopat Lipovského v záležitostech organizace missionářů v Unii do Říma: nic však nevyřídil — více se do Ameriky nevrátil; ale na přání prefekta kongregace de propaganda fide jel do Anglie, kdež 2 léta jako missionář působil v Londýně, Newportu, Cardifu a od r. 1862 jako vojenský pater při anglickém pozemním vojsku. S tímto dostal se r. 1863 do Číny, přístavu Honkong. Poněvadž ho obklíčila z nezdravého území se rodící malarie, vrátil se do Londýna. Zde mu apoštolský prefekt Ludovico Ambrosi přikázal další missionářskou práci. V té vytrval po léta, zajížděje občas na návštěvu vlasti. Pokaždé přinášel Národnímu Museu v Praze skvělé dary z cest pro sbírky. Při takové jedné zajízdce do Čech těžce v Praze onemocněl a také v nemocnici Milosrdných bratří dne 6. dubna r. 1894 zakončil svůj neklidný, pilnou prací pro církev a naše české exulanty v zámoří naplněný život.²⁾